

foto Jinze Noordijk

Noodplan voor de Duitse

De Duitse zandloopkever heeft in Nederland een uitermate sterke afname vertoond en komt nu nog maar in één gebied voor, bij Budel-Dorplein. De afgelopen jaren is de populatie in kaart gebracht én is geprobeerd de populatie te versterken.

— Jinze Noordijk (EIS Kenniscentrum Insecten), Ron Felix (Nederlandse Entomologische Vereniging), Nienke de Kort (Bosgroep Zuid Nederland) & Tim Faasen (Ecologica)

> De Duitse zandloopkever is in heel Noordwest-Europa zeer zeldzaam geworden. Uit Rheinland en Hessen is hij waarschijnlijk geheel verdwenen, ook in België zijn er geen recente waarnemingen en staat hij als 'met uitsterven bedreigd' op de rode lijst. Ook staat hij op de rode lijsten van Groot-Brittannië, Baden-Württemberg, Zwitserland en Oostenrijk. De resterende populatie in Nederland bij Budel-Dorplein is dus erg bijzonder,

niet alleen op landelijk niveau, maar zelfs internationaal.

Vroeger kwam de Duitse zandloopkever (*Cylindera germanica*) verspreid voor op de hogere zandgronden. De enige nu overgebleven populatie bevindt zich op het terrein van de zinkfabriek Nyrstar en rondom de Ringselvennen en Heilig Hartvijver, in het uiterste zuidoosten van Noord-Brabant op de grens met Limburg. Hier wordt de kever gevonden op plekken met nauwelijks begroeiing die vochtig en zonbeschenen zijn. De Duitse zandloopkever wordt meestal gevonden in heideachtige streken, en vroeger (voor de dramatische akkerbouwintensivering) ook wel op weinig bemeste, niet te sterk ontwaterde akkers op zand, met name stoppelvelden (mogelijk ook periodieke braakleggingen). Vocht in de bodem is belangrijk: de kever komt bijvoorbeeld relatief vaak voor op lemige, verdichte bodems, oevers van vennen en plekken die in het winterseizoen onder water staan.

Biologie

De Duitse zandloopkever zet haar eitjes voor de herfst af in een klein kuiltje in de grond. De larven graven gangetjes van waaruit ze langslopende

insecten grijpen. De larve overwintert in het gaatje en kan dat afsluiten als er water op staat. De larven kunnen stukjes lopen om zich elders weer in te graven, hetgeen handig is in terreinen met wisselende waterstanden. In de vroege zomer verschijnen de volwassen kevers. Ook zij zijn predatoren van insecten. Ze lopen rond op dezelfde kale plekken als waar ze eitjes afzetten, maar ze kunnen bij warm weer ook in de naastgelegen vegetatie of op drassige lage vegetatie rondlopen. De Duitse zandloopkever is veel sterker gebonden aan vochtige omstandigheden dan andere zandloopkevers. Die andere zandloopkevers zijn groter, mogelijk concurrentiekrachtiger, en domineren op droge, zandige plekken. De Duitse zandloopkever kan zich maar zeer beperkt over grotere afstanden verbreiden. Uit het warmere zuiden van Europa is bekend dat hij korte stukjes vliegt. Uit Nederland en België zijn echter geen vliegwaarnemingen bekend, en waarschijnlijk heeft de soort hier niet of nauwelijks ontwikkelde vliegspieren. Het uitermate slechte verspreidingsvermogen, in combinatie met kwaliteitsverlies en versnippering van het areaal schrale, vochtige vegetaties, zijn de belangrijkste oorzaken dat de soort zo zeldzaam is geworden.

Duitse zandloopkever;
imago en larvegaatje.

foto Nienke de Kort

zandloopkever

Plagstroken

De provincie Noord-Brabant heeft de Duitse zandloopkever tot 'prioritaire soort' benoemd en dus wil behouden vanuit hun biodiversiteitsdoelstellingen. Tot nu toe was echter niet bekend of hiervoor soortspecifieke beheermaatregelen mogelijk zijn. Om de unieke populatie bij Budel-Dorplein te behouden, is in de periode 2017-2019, met subsidie van de provincie Noord-Brabant en medewerking van Nyrstar, voor het eerst onderzocht of de soort met simpele beheeringrepen te stimuleren is. Hiertoe zijn op drie locaties (een in het gebied bij het Ringselven, een bij de Heilig Hartvijver en een op het terrein van Nyrstar) in de winter 2016-2017 plagstroken aangelegd en een strook waarbij alleen de vegetatie gemaaid is. Ook werd een controlestrook uitgezet. Al deze stroken lagen over een hoogte- en vochtgradiënt, zodat een uiteinde altijd vochtig was en het andere uiteinde altijd droog. Deze locaties werden vlak naast een bekende populatie gekozen. Daarnaast is een plagplek ongeveer honderd meter van een bekende vindplaats van de zandloopkever aangelegd, midden in een pijpenstrootjesveld. Deze plek was bedoeld om te onderzoeken of de Duitse zandloopkever dergelijke geïsoleerde plekken

Speciaal voor de Duitse zandloopkever gemaakte plagplekken. Merk op dat de plagplek een smalle strook is die vooraan de foto droog is en achteraan nat. Bovendien is er veel reliëf in de vorm van sporen, natte laagtes en enkel graspollen.

foto Jinze Noordijk